

לשלם אלא אי איתיה קמן מוילין הגולה מידו (ב). ומה שכתב בשלחן
העדים וכו' כלומר וכן אין עדים מעידין עליהם דאם כן אפילו מנמשים
הן חייבים לשלם (סד) עיין בתשובת הרא"ש כלל ל"ה סימן (ג') (ד'): ואינו כשר לדון וכמה ב"י ומשמע שהיה דל שפסול לדון פסול להעיד
[ג] כתב הרשב"א מה ששאלנום בראשון שפוטע בנים דין לנצל עכ"ל. ולא ארץ דבריו הלא כיון דיש שהוא כשר להעיד ואינו כשר
לדון אם כן נשמע דיש פסול לדון
ואינו פסול להעיד אלא נרץ לפרש
לית הלכתא כהן פנה דרבי מאיר
הוא דלמנר (ג) סומא בלשם מעיניו
פסול לדון וכשר להעיד אלא כשר נמי
לדון ובסומא בשמי עיניו פסול נמי
להעיד ואשה פסולה לדון כי היכא
דפסולה להעיד כמו שנבאר בסיומן
ו' עקיף ד' וז' והשאלה על פי ההלכה
כשר דבריו כל הפסולין לדון פסולין
להעיד דלא כתבא דממשימין:

סימן ג'

פרטי רמזי דינים המבוארים בזה הסימן

[א] כל הפסולין לדון פסולין להעיד חוץ מאהבה ושונא שפסולין
לדון וכשרים להעיד: [ב] מכמה סבות העדים פסולים להעיד:
[ג] אב ובנו פסולים להעיד זה לזה: [ד] שנים נשואים זה האם
זה הבת פסולים להעיד זה לזה: [ה] שנים נשואים זה האם זה
בת בתה או בת בנה אם כשרים להעיד זה לזה: [ו] האב ובן בן
הבן אם כשרים להעיד זה לזה: [ז] פסול אדם להעיד לאמו ולבעלה
ולאם אמו ולאבי אמו וכן הם פסולים להעיד זה לזה: [ח] בעל אם אמו
כשר לו: [ט] פסול אדם להעיד לאחיו ולאחותו בין מן האב בין
מן האם: [י] נשואין שהי אחיות פסולין להעיד זה לזה: [יא] שני
בני אחין או אחיות פסולין להעיד זה לזה: [יב] פסול אדם להעיד
לבן אחיו או אחותו ולאחי אביו ולאחי אמו: [יג] פסול להעיד לאחי אביו אשתו ולבנו: [יד] שנים הנשואין
שהי בנות אחיות או שהי בנות אחיות אם כשרים להעיד זה לזה: [טו] אם כשר להעיד לבעל בת אחות אשתו:
[טז] אם כשר להעיד לבן בן אחיו: [יז] כשר להעיד לאשת בן בן אחיו: [יח] אחותו ואחות אביו ואחות
אמו ואמו פסול להעיד לבעליה ולבניהן וחתניהן והם פסולים להעיד זה לזה: [יט] בעל אחותו ובעל אחות אביו
וכעל אחות אמו ובעל אמו כשר להעיד לבניהן וחתניהן שיש להם מנשים אחרות: [כ] אחיו ואחי אביו ואחי
אמו ואביו ובנו פסול להעיד לנשותיהם ולבניהם וחתניהם וכן פסול להעיד לכלת בנו ובתו: [כא] אשת אחיו
ואשת אחי אביו ואשת אחי אמו ואשת אביו וכלתו כשר להעיד לבניהן וחתניהן שיש להן מאנשים אחרים:
[כב] חמיו ובנו ובן בנו וחתנו פסול להעיד להם והם לו: [כג] אבי חמיו כשר להעיד לו: [כד] אחי חמיו
ובנו פסולין להעיד זה לזה: [כה] חתן אחי חמיו כשר להעיד לו: [כו] בן חמותו אן פסול להעיד לו וחתנה
כשר: [כז] אחי חמותו ובנה ובן אחות חמותו וחתניהן פסולין להעיד זה לזה: [כח] חורגו פסול להעיד לו אבל
בנו וחתנו כשרים: [כט] אבי חתן ואבי כלה מעידים זה לזה: [ל] אחי חמיו מאמו שיש לו אח יכולין להעיד
זה לזה: [לא] הארוס פסול להעיד לארוסתו וכשר להעיד לקרוביה עד שישאנה: [לב] האיש פסול להעיד
לבן אשתו ולאשת בנה ולבתה ולבעל בתה ולאשת אמה ולאשת אביה: [לג] קרובים פסולים להעיד
אפילו לחייב לקרוביהם: [לד] הגרים אין להם קרובה אפילו שני אחים תאומים מעידים זה לזה: [לה] מתה
אשתו אפילו הניחה לו בנים כשר להעיד למשפחת אשתו: [לז] נמסר לו עדות הנוגע לחמיו קודם שנעשה
חתנו ונעשה חתנו או נמסר לו בעוד שהוא חתנו ומתה האשה פסול להעיד: [לז] נמסר לו עדות קודם
שיעשה חתנו ונעשה חתנו ומתה בתו כשר להעיד לו: [לז] שכיב מרע שצוה בפני עדים שקרובים לו
ורחוקים מבני הצואה בטלה: [לז] אם היה לו הגאה בדבר בעת ראיית העדות יכול להסתלק בעצן שלא יהיה
לו הגאה ואז עדותו עדות: [מ] אם הקהל מינו עדים וחקנו שלא ישהו שום עדות וזולתם יכולים להעיד
אף לקרוביהם: [מא] עדים הקרובים לערב פסולים ללזה: שטר שכתוב לשנים העדים קרובים לאחר ורחוקים
לאחר אם הוא כשר לאותו שהעדים רחוקים לו סימן ג"א:

(ה) א ב"ה הפסולים לדון פסולים להעיד (א) חוץ מאהבה ושונא שכשרין להעיד

מוכה מעידים על המכה: [יא] הנרצח עצמו אם כשר להעיד על הרצח: [יב] טריפה אינו כשר להעיד: [יג] אין לפסול שטר שהעדים קרובים לדינים:
[יד] קרובים אם הם כשרים להעיד על אודות הישוע: [טו] שטר צוואה שאחד מהעדים קרוב ויש עד אחר ששמע הצוואה ולא יחדוה להעיד: [טז] שטר
שכתוב בו קרוב או פסול יבואו הכשרים ויעידו בפני בית דין וכתבו עדותם:

(ה) (ג) א (א) ב"ה הפסולים לדון וכו'. משנה נגדה פרק ג' סימן (מט): כל הכשר לדון כשר להעיד ויש שהוא כשר להעיד ואינו
כשר לדון ומשמע שהיה דל שפסול לדון פסול להעיד. ודין האלוה והשאלה פרק זה טור (פסוקין כ): פלוגמא דרבי

1234567

דרכי משנה

(ב) ולי נראה שאף על פי שהוא כאן ויש לו לשלם אין צריך להחזיר
מאחר שהוא אומר שהעדים כדין העידו והעדים אינם נאמנים
בהודאתן דכיון שהעידו אינם חוזרים ומגידים ועוד דלפי דבריהם
רשעים הם ואינם נאמנים עליו אבל על עצמן נאמנים והם צריכים

הגהות דרישה ופרישה

[ג] ונראה דאפילו יש עדים אחרים שמעידין ששקר העידו שלא חזו הלה
והמלה מתחת ידם כל אותו היום אכתי איכא חזא סג' לגבי תרי ואין מציאין
ממן שכבר קיבל הנובע מידו והא הווצרכו הווצרכו (כ"ג נ. ד"ה אלא) לאוקמי
כשאין לחבירו מה לשלם או שהלך למירנת הים וכמו שכתבתי לשונם בפרישה
נראה דמירי כשידוע ששקר העידו דהיינו שהחזמו דמאמינים להמזימים וכמ"ש
בלא הודו ליתחייבו:

הגהות והערות

[ג] נראה דצ"ל אכתי איכא יחייב לגבי תרי: [סד] עיין תפארת
שמאל ושרית שדאל ומשיב מ"ח סימן נט (מר ע"ד ד"ה שוב):
[סד] עיין בלשון רבינו (ס"י) לג סי"ב שהוכיח עד שני פנים
(מחמת קטנות ומחמת ריעותא שבנפם), ואפשר ולא בא הרשב"א
לחזיר כל הפסולין אלא לומר דשונא כשר, ולשונו דחוק מאד
שכתב אין עדות פסולה אלא באחד מארבעה פנים (בני שמואל ס"י) לג
ד"ה האלו:

ג' אן נראה דצ"ל יבן אחות חמיו, או יבן אחי חמותו:

(ג) האב פסול לבנו וכו'. כך הוא הסכמת הפוסקים דלכ וכו' חשון ראשון וכן נטו חשון ראשון נשי ולכן כ נטו חשון ראשון בשלישי ופליגי זה דרב אלפס מכשיר ולרבינו חס פסול אלל לכן כ נטו חשון ראשון נרביעי וכשר לדברי הכל דלא כפירוש רש"ס פרק י"ט נוחלין (דף קר"ט) דנני ננים עד אלף דורות לא יעידו לאטמיהם דין ירך אצו הוא לית הלכתא הכי:

[מח"ל 1234567]

אף על פי שפסולים לדון: (ב) ואלו הן הפסולין מהם מחמת קורבה ומהם מחמת עבירה ומהם מחמת שאינם מתנהגין בדרך ישוב העולם ומהם מחמת קטנות ומהם מחמת ריעותא שבגופם ומהם מחמת קורבה האב פסול לבנו והוא חשוב ראשון (ג) ב ואלו הן הפסולין מחמת קורבה האב פסול לבנו והוא חשוב ראשון

שנתקבל עדותן ננים דין ומה הטעם ראי לדון על פי עדות הישמעאלים ג אס קבלם עליו כיון שנתקבל עדותן ננים דין עכ"ל (א*) ד. [ב] וכן כתב הרשב"א בחשונה סימן (תפס"ה) [תפס"ס] שאם קבל עליו שני עדים שהם נוגעים בעדות והעידו ננים דין אינו יכול לחזור בו ה: [ג]

(ג) ב (א) האב פסול לבנו והוא חשוב ראשון בראשון. נחל פרק י"ט נוחלין (קמ"ט). שלם ליה רבי אבא לרב יוסף בר חמא הלכה שלישי נשי כשר. רבא אמר אפילו בראשון. מר בר רב אשי אכשר בלכא בלכא וליה הלכתא [כמר בר רב אשי] ופירש רש"ס וליה הלכתא כמר בר רב אשי דנני ננים דין עד אלף דורות לא יעידו לאטמיהם דין ירך אצו הוא. אלל הר"ף (ט): כתב פירוש קסבר מר בר רב אשי דלכא בלכא שלישי בראשון הוא ומשום הכי קא מכשר ביה וליה הלכתא כופיה דלכ וכו' בראשון בראשון הוא כמו אם ואחיו שהוא ראשון בראשון והוא ליה אבא בלכא שני בראשון עכ"ל (א**). ומכלל דברי אבא למד דדור רביעי אי שלישי בראשון וכשר. גם המוספות (ד"ה לית) חלקו על הרש"ס גם הר"ש (סי כג) והרמב"ם (הל' עדות פ"ג ה"ה) ו"ל הסכימו לדברי הר"ף ולהיות דליכא דמסייעי ליה לרש"ס לא חשש רבינו לכחוש סברתו: ובענין פלוגתא דרבי אבא ורבא כתב המוספות (קט). ד"ה א' דרבינו חס פסק כרבי אבא מדאמרין התם (קמ"ט): דרש מר וזוטרל הלכתא ככל הני שמעתתא דשלם רבי אבא וקאמר הלכתא לאפוקי ממא' א' לאפוקי מדרבא מוסקי הוא ופירש רבינו חס מוסקי הוא ולא פליג אלל אדיוקא דרבי אבא שלישי נשי כשר הא בראשון פסול ואבא רבא לאפוקי דלכ בראשון כשר והוא ליה למימר אין הלכה כרבא. ובפרק זה טורר (כ"ט ד"ה רב) כתב שהביא ראיה מדגרסינן בירושלמי (פנהדרין פ"ג ה"ו) משה מהו שיעיד בלשון פנתא אמר רבי יוחנן מותר לכתולה ומדמינעיה ליה בלשון פנתא משמע דלפנתא פסול והיינו שלישי בראשון טו' והא דלא אמרין אשה כבעלה כדאמרין (כ"ט): בלשון מורנו משום דלשפול דלא. וכחש [ג] הפוסקים שכן פסקו בה"ג (סי נ"ה הל' עדות ק"ד) דשלישי בראשון פסול מדרבנן. וכתב הר"מ מקולי (לח"ן רטו פו ע"ד) ונראה דהאי מדרבנן טעות סופר הוא אלל כמות היה שם מדרבן שדורש זה מיתורא דר"י דנניס כדאיתא בגמרא (ס"ט) עכ"ל. ולי נראה דאין כאן טעות סופר שהרי כתב המדרש בפרק זה טורר (סי מ"ח-מ"ט) נשים רב שמואל כן חפני [ג] דקרוצים הם ארבע מעלות וזו למעלה מזו שלש מעלות מן המורה ואחת מדרבנן מעלה ראשונה וכו' מעלה רביעית היא מדרבנן והוא שלישי בראשון ושלש מעלות ראשונות דאורייתא אס קדש אשה אחת בעדי אחת מהן אינה מקודשת ואינה נריכה גט ומותרת לעלמא. ומעלה הרביעית מדרבנן מקודשת וזו נריכה גט משום ספיקא [ח] וכן פסק שכל טוב והלכות גדולות (ס"ט) ורבינו שמהא אלל בעל העיטור (ל"ח ק קבלם עדות נ"ט). כתב כל הני פסולי דרבנן כגון הרועים והגנאים והמוכסים אס קידש אשה בפניהם אפילו שניהם מודים לא חפסי הקידושין (ואינו) [ואינה נריכה] גט דכל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש ואפקעיה רבנן לקידוש מנייה (כחוט ג) עכ"ל. ודברים אלו הנוגעים לדין קדושין נמצא משפטן בטור אכן העור (סי מ"ט):

[מח"ל 1234567]

דרכי משא

(א*) וכבר נתבאר דינים אלו סימן כ"ב דאם קיבל עליו קרוב או פסול לדין ונגמר הדין לא יוכל לחזור, והוא לענין עדות חמיד לאחר קבלת העדות הוי כלאחר גמר דין: (א**) ועיין בגמרא יוסף פרק י"ט נוחלין (מ"ט):

חדושי הגהות

[ג] בסמ"ע (פ"ק ה) הביא הנוסחא מתחת קטנות וכן הוא בקלם נוסחאות י. ויש למטה על נוסחא זו דהא לעיל (פ"ה) כתב דשונה כשר להעיד לכן נראה דהנוסחא שלפנינו יותר נכונה יא: [ג] התוספות כתבו גם כן בשם בה"ג הכי בפרק י"ט נוחלין שם (קט. ד"ה א):

הגהות והערות

[ב] עיין הפארת שמאל: [ג] וב"ב הבי' לעיל סימן כב מחדש ה על שם מרדכי, ועיין בית יוסף לקמן סימן ל' מחדש כב: [ד] נראה דיש לחלק קצת בין אבא ואבין ורועי בקר ובשלמא אבא ואבין כשרים הם לעלמא, ושלשה רועי בקר מעיקרא כשרים לעדות מיום שנבראו עד שנעשו רועי בקר אלא מחמת סבה נאסרו, ומשום הכי יכולין לקבלם להכשירם להם לעדות כיון דהיו כשרים מעיקרא, אבל הישמעאלים ולעולם אפילו משעת לידה ומבטן ומיהרין הן פסולין אין להם להכשירם. והחילוק דק מאוד ולדברי הרשב"ש יש לשמוע (ראש יוסף ס"ק ב): [ה] וכן הובאה תשובה זו במרדכי סנהדרין סימן תרפ"ח על שם רבינו מאיר מרזנובורק והיא בדפוס פראג סימן תשח. (ועיין שם הגדולים מערכת ספרים אות מ ערך מהר"ם מרזנובורק דיש תשובות מהר"ם רבות שהובאו בתוך שו"ת הרשב"א ח"א). ועי' ב"ח סימן כב ס"א ד"ה אבל לענין עדות ושער משפט שם ס"ק ג: [ו] עיין סנהדרין דמונה הפסולים מחמת עבירה קודם (מתני' שם כ"ד ע"ב), ודק אח"כ מונה הפסולים מחמת קורבה (שם כ"ז ע"ב), ויל"ע מדרש שניה רבינו את סדר הדברים למנוח הקרובים חזילה. ואפשר ע"פ מ"ש במרומי השדה (להנצי"ב) על מנייתן ואלו הם הקרובין דבאמת הוה ליה לתנא להקדים הקרובים לפסולים כיון דשתי המשניות האלו הם פירושא דמשנה הקדמת (כ"ד ע"א) כמ"ש הרמב"ם בפירוש המשניות, ושם איתא "קרוב או פסול", רק דכלפי דתנן במשנה דקרובים רבי יהודה אומר אפילו מנה בתו כר האהוב והשונא, ומשמע דשני הדברים תלויים ביחד, כדאיתא ברמב"ם (הל' עדות פ"ג ה"יג)

וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר יִהְיוּ לְמִימְרֵי דָלָף בְּרִאשׁוֹן

(1) ומ"ש אב"ד בן בנו. כבר נחבאר מחוץ דברי ושיעור לשון רמב"ם ק"ה הוא האב פסול לבנו אבל לכן ק' בנו דהוי שלישי בראשון מכשיר ר"ק והרמב"ם ורמב"ם הם שפוסל שלישי בראשון הוא הדין לכן ק' בנו דהא שלישי בראשון הוא:

הקידושין תופסין ודאי צריכה גט, ואי משום דרבנן פסלום והפקיעו רבנן הקדושין מניה דכל מאן דמקדש אדעתא דרבנן מקדש לא צריכה גט וכו'. ואולי להספק הוא אי האי הפקיעו רבנן קידושין מניה אי הויה הפקעה גמורה ולא צריך גט, או דילמא לא הפקיעו אלא שלא יהא מקדשתא, אבל ודאי צריכה גט כיון שהם כשרים מדאורייתא, ועוד משום מאן דדאו שנתקדשה שיאמרו אשת איש יוצאת בלא גט דהם לא ידעו אם הוה שם פסולין (ראש יוסף ס"ק י). ועיין זכר יצחק סימן יח ס"ק ה: [ט"ז ע"ב] רשב"ם: [כ' ובפרק יש נוחלין (ס"י כג) נראה דמביא דברי רב אלפס לפסק הלכה דכתב מה שחלק על רשב"ם בההיא דאכשור מו בר רב אשי בבא דאבא ומשפחה דכוותיה סבידא ליה ולא כתב דברי רבנו חנן אלא כתב ודברי הלכות גדולות ודברי רבנו חנן בשלישי כראשון כתבתי בפרק זה

כך עיין שו"ת עבודת הגרשוני (שם) מ"ש על דברי מהרש"ל: (כה) עיי"ש בסמ"ג (לעיל מזה) דפוסק באבא ראבא דאבא דאיחפליג דרא כשר לדברי הכל, ופליג על הטור, דאין זה תלוי בפלוגתא הרי"ף ור"ת, ועיין חידושי וביאורי מהרש"ל על הטור שהביא לדברי הסמ"ג הנ"ל דפליג אדברי הטור, ופסק המהרש"ל דכן עיקר כסמ"ג שדור רביעי כשר כמו שפסק בתשובותיו סימן פ, אבל שליש בראשון פסול, ועיין ב"ח. והדרכי כשר פוסק כסמ"ג בחזר דשליש בראשון פסול ופליג עליה בחזר וסבירא לי שכן בנו היו שליש בראשון: (כו) עיין יד מלאכי כלל קסז: (כז) עיין סנהדרין שם בהגהות הרב שלמה הכהן מרילנא: (כח) *לכאורה חרוש הוא, ולא מצינו שדברי פרישה האלו יוזכרו ע"י המחברים המפורסמים העוסקים בליקוט כללי התלמוד הפוסקים, ובעיקר הדבר, ולי"ע על מה הדברים מבוססים: (כח) נראה לדעת רבינו הלכשיר שליש בראשון, דהביא סברת הרי"ף והרמב"ם דמכשר ולא הביא אותהים אלא דעת רבינו חם ופוסל, משמע דאנת למישר ודרכים מכרד

לירש אינן נקראים קרובים, כן נמי בקרובי האם כיון שאין יכולין ליורשה הוי להו כאילו אינן קרובים, וכיון שכן והכתוב לא הוציא פסולן אלא באם אינו ענין תהוה ענין לקרובי האם אינו דין קרובים גמורים, אלא מסר הכתוב האי חיבת אבות המיוחדת לחממים לדרוש מה שנואה בעיניהם (ראש יוסף סיק' כא): **ופעפול של הרמב"ם** דאף דבדאי קרובי האם קרובים הם מכל מקום בעדות בעינן משפחתהו כמו בירושלמי ומשפחתה אם אינה קרירה משפחה (כ"ב קט ע"ב), ולזה בעריתו דלא תלי במשפחה דהא שארי עריות גם מן האם אסורים כו' בזה קרובי אישות הוו קרובים, אבל בעדות אין לנו למילף מה

לעדות ואסקיקא דהכי קאמר חרגו לבדו אל גיסו הוא ובנו וחמנו ואחא רבי יוסי למימר גיסו לבדו וכל שכן חרגו. אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי יוסי. ואיכא למידק היכי קמי גיסו אי פירוש גיסו היינו אחי אשתו הא בנו הוא פסול להאי דהא בעל אחות אביו הוא ואי פירוש גיסו שהם בעלי שמי אחיות הא הוא לבנו דגיסו בעל אחות אמו ומירלו רש"י ותוספות (ד"ה גיסו) דין גיסו פסול לו משום דגם הוא פסול לנן גיסו שהוא בעל אחות אמו לפיכך גם כן גיסו פסול לו ולא מטעם קורבת גיסו להיות חתן גיסו אסור לו דודאי גיסו לבדו כיון דקורבת שניהם על ידי בעל כאשתו לא הוה פסולין כן גיסו אי לא הוה שהוא פסול מחמת שהוא בעל אחות אמו כלומר גיסו לבדו דקאמר לאפוקי חתן גיסו מאחות אשתו לבן וכן כתב הר"ש (סי' כ). וכתב עוד וכו' דאפסקא הלכתא כרבי יוסי אם כן אחד נשוי רחל ואחד נשוי דינה צד לאה כשרים להעיד וכל שכן נשואים שמי צנות אחים או צנות אחיות דלא אמרינן תרי זמני בעל כאשתו אלא ראשון בראשון כגון הנשואים שמי אחיות אצל שני בשני וכן ראשון בשני לא אצל חד זמנא בעל כאשתו אמרינן בכל הפסולים לג' לבד משלישי בראשון לפי הירושלמי (פאהדין פ"ג ה"ו) וכן עיקר ודלא כהר"ף (ו). שכתב דהא דקאמר רבי יוסי וגיסו לבדו היינו צנן גיסו וחמנו גיסו שיש לגיסו מאשה אחרת לדין כלומר אצל חמנו גיסו מאחות אשתו פסול. והירושלמי שהביא הר"ף דמפליג בגיסו צנן גנים שיש לו מאחות אשתו וצנן גנים שיש לו מאשה אחרת אפשר דפליג אגמרא דידן עד כאן לשונו. וכן כתב בתשובה כלל (נ"ח) [נ"ו] (סי' א) דתרי בעל כאשתו לא אמרינן בשני בראשון כי הא דפרק זה טרר לא קמי אחי חמנו ואשתו אלא כן אחי חמנו [ה] ועוד דפסיק התם דגיסו לבדו ולא חמנו דחמנו גיסו לא דנשותיהם שני בראשון. וכתב (שם סי' ג) שההכרעה שהכריעו נגד הר"ף היא ההכרעה מוכרחת שאין להשיב עליה וכתב שכן דין כל חכמי אשכנז וצרפת. וכדנרי כתב המוספות דלא אמרינן תרי זמני בעל כאשתו אלא ראשון בראשון דוקא: ויש לתמוה על רבינו שכתב שפסל הר"ף בנשואין שמי צנות אחים דאף על גב דפסל בחמנו גיסו לא ילפינן

(לפי החלוקה)

דרכי משא

ולכן נראה דאין לחלק ולדברי רבינו תם גם כן פסול ולזה לא הוצרך לרבינו לכתבן מאחר שכתב דאין לחלק בין קרובי האם לקרובי האב ממילא ידעין דלרבינו תם דפוסל שלישי בראשון בקרובי האב הוא הדין בקרובי האם כנ"ל: (ד) כתב בתורמת הדשן סימן רכ"ו דשנים נשואים שתי בנות אחיות לא יחתמו יחד לכתחילה משום דיש לחוש לבית דין טועין שיסברו פסולין הן:

הגהות ופרישה

[ג] יש לתמוה עליו שהרי האיבעיא בגמרא (כח): הוא אאשת חורגו דהוי תרי בעל ואין כתב דאיבעיא לן בחד. ונראה דטעות סופר נפל בדפוס בית יוסף שהיה נכתב אפילו בראשון כלומר בתרי בעל בראשון בראשון וטעו להרפ"ס חד במקום אחד לה"א ואכתי הלשון דחוק: [ד] עיין דרישה וחמצא ביאור לדברי בית יוסף ולחשובת הר"ף ורשב"א שצריכים נגד ובר נגר להולמן:

הגהות והערות

(ד"ה ומה שכתב): [לב] ויש אומרים דרבי יוסי מכשיר אף בבן גיסו, ועיין רי"ף ושו"ת מהר"ם אלשקר סימן סח: [לג] והפנעם בכל זה עיין בבעל המאור ומלחמות ה' בסוגיין: [לד] ולדעת הר"ף מכלל דתנא קמא אפילו מאשה אחרת נמי פוסל וקשיא לן מאי שנא מבעל אמו דכשר באחי האח, איכא למימר טעמיה דתנא קמא איקריבי דעתא הוא, ובבן בעל אמו מאשה אחרת אין שם איקריבי דעתא כלל אלא מיסנא סנו אהדדי (ראב"ד בסי' כתוב שם ע"ב, סא, וע"ע שו"ת רשב"א ח"ה סי' קעד ורבינו יונה בסוגיין סוף ד"ה מהו שיעיד): [לה] וקשיא לי דמכאן אין הוכחה אלא דלא נאמר תרי בעל כאשתו אלא בשני בשני, דאחי חמנו וחתנו דהיינו חתן אחי חמנו הנשים שני בשני הן, אולם לראשון בשני מאי הוכחה איכא מהתם דלא אמרינן תרי בעל כאשתו, דהא דקתני בן אחי חמנו היינו לומר דאע"פ דהוא עם אשתו שני בשני עם כל זה חד בעל כאשתו אמרינן בשני בשני, אבל בראשון בשני לעולם אימא לך דאמרינן אפילו תרי בעל כאשתו. ואולי דהרא"ש אית ליה על פה דהר"ף אית ליה דאפילו שני בשני אמרינן תרי בעל כאשתו ולפיכך הקשה לו מהאי דאחי חמנו ובנו דהיינו שני בשני, ולענין ראשון בשני מביא האי דפסק תלמודא הלכה כרבי יוסי דגיסו לבדו ולא חתנו וכפי שיטתו דפירש, ומשום דדאא הטור להראש דהכריח נגד הר"ף מההיא דאחי חמנו ובנו דהיינו שני בשני כתב הוא דאית ליה להר"ף דאפילו שני בשני אמרינן תרי בעל כאשתו. ואין להקשות להרא"ש כיון דהכריח נגד הר"ף בראשון בשני דלא אמרינן תרי בעל כאשתו אמאי צריך להכריח כנגדו בשני בשני, דאין זו קשיא דבהכרעת ראשון בשני דהיינו אותה דגיסו לבדו כבר דחא הר"ף ואוקמה בכך חתן שיש לו מאשה אחרת, אבל האי דאחי חמנו ובנו היא הכרעה מוכרחת דבשני בשני לא אמרינן תרי בעל כאשתו ונקוט לי מיהא דא דלא אמרינן תרי בעל כאשתו (ראש יוסף סי' כד): לה"א נדפ"ל במקום "ראשון": [לז] וקיצור ממנה כח"א סימן תתצו:

העיסור זיל ואף הר"ף כ"ו: